

เรื่อง "การศึกษาระบบ กลไก และมาตรการสนับสนุนการวิจัย และนวัตกรรมด้านสังคม"

KM 3/66

เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น ผ่านระบบ Zoom Webinar

1

กลไกและมาตรการสนับสนุนงานวิจัย และนวัตกรรมด้านสังคม

- ด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดย ศ. วุฒิสาร ตันไชย

หลักในการพิจารณาการสนับสนุนงานวิจัย

1. จุดมุ่งหมายงานวิจัยตอบโจทย์อะไร
2. การนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอในการพัฒนากลไกและมาตรการ

1. มอบหมายให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลงานวิจัยเฉพาะเรื่อง/ประเด็น
2. ส่งเสริมให้หน่วยงานให้ความสำคัญกับงานวิจัยเพื่อใช้ในการพัฒนางาน
3. การสร้างงานวิจัยที่รวดเร็ว ทันเวลา ไม่ติดกรอบงบประมาณ

- ด้านการสร้างความมั่นคงด้านสุขภาวะ โดย พช.ศ.ดร. จรวยพร ศรีลักษณ์

หลักสำคัญในการพิจารณาการสนับสนุนงานวิจัย

1. งานวิจัยสามารถแก้ไขประเด็นปัญหาได้มากหรือน้อยเพียงใด
2. การประยุกต์ต่อยอดความรู้ที่ได้จากการวิจัย
3. ระยะเวลา และการใช้ประโยชน์ระหว่างทางของงานวิจัย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลไกและมาตรการสนับสนุนงานวิจัย

1. ในฐานะหน่วยงานด้านการวิจัยควรมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
1. ควรมีกลไกช่วยมองภาพรวมของระบบเพื่อวิเคราะห์นโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการ จุดเด่น ข้อจำกัด ทั้งในระดับโครงสร้าง การดำเนินนโยบาย ตลอดจนผลกระทบต่อระดับปฏิบัติการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. การสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณอย่างทันทั่วถึง
4. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก NRIIS

- ด้านการลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

โดย ศ.ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส

หลักสำคัญในการพิจารณาการสนับสนุนงานวิจัย

1. มีกรอบการจัดสรรงบประมาณหน่วยงานผู้ให้ทุน
2. การกำหนดโจทย์การวิจัยเพื่อให้นักวิจัยมองเห็นภาพที่ชัดเจน
3. การตั้งประเด็นการดำเนินงานที่มาสนับสนุนการทำงานในการลดความเหลื่อมล้ำ
4. หน่วยงานผู้รับผลประโยชน์ที่ต้องการองค์ความรู้จากงานวิจัยกำหนดประเด็น pain point ให้กับทางมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นทางเลือกกว่ามี pain point ใด ที่สนใจต้องการนำไปวิจัย

2

การนำเสนอผลการวิจัย

โดย รศ.ดร. ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา (หัวหน้าโครงการ)
รศ.ดร. อัครกมล วงศ์ปรีดี
และ รศ.ดร. ติญทธรณ์ ประทีปพรณรงค์ (นักวิจัย)

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาวิเคราะห์กลไกและมาตรการสนับสนุนงานวิจัย และนวัตกรรมด้านสังคมและประเด็นที่เกี่ยวข้อง
2. ระบุช่องว่างและ/หรือความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุนงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมด้านสังคมและประเด็นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความสอดคล้องของมาตรการกับแผน ววน. พ.ศ. 2566 - 2570
3. เพื่อถอดบทเรียนกรณีศึกษามาตรการที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศเพื่อเทียบเคียงกับมาตรการต่างๆ ภายในบริบทประเทศไทย
4. เสนอแนะแนวทางเครื่องมือและกลไกทางเลือกเพื่อสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคมและที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร
ประกอบการประชุม

กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(ต่อ)

"การศึกษาระบบ กลไก และมาตรการสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคม"

เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น ผ่านระบบ Zoom Webinar

KM 3/66

2

การนำเสนอผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. มาตรการ/กลไกสนับสนุนส่วนราชการที่มีอำนาจปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ มีจำนวนจำกัด มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการเข้าถึงงานวิจัย
2. ช่องว่างของระบบและกลไกการส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคม การเปิดพื้นที่เพื่อทดสอบนวัตกรรมใหม่ (Innovation Sand box) ทางด้านสังคมมีน้อย
3. มาตรการการเงินส่วนใหญ่ยังพึ่งพางบประมาณแผ่นดินและเงินกองทุนหมุนเวียน

ผลการศึกษา: กรณีศึกษามาตรการภาครัฐในการสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคมในต่างประเทศ โดยการทบทวนวรรณกรรมมาตรการจาก 5 ประเทศ คือ อเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ดังนี้

1. มาตรการประเทศอเมริกา: มีกองทุน Social Innovation Fund (SIF) ซึ่งเป็นมาตรการระดมทุนภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น และประชาสังคมในการขับเคลื่อนนวัตกรรมด้านสังคม มุ่งเน้น 3 ประเด็น คือ 1) การบ่มเพาะและพัฒนานวัตกรรมใหม่ 2) ขยายโอกาสทางธุรกิจให้แก่วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มด้อยโอกาส และ 3) การเข้าถึงบริการที่จำเป็นด้านสุขภาพ
2. มาตรการประเทศแคนาดา: มีหน่วยงาน SSHRC (สภาการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์) ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาด้านสังคมและมนุษยศาสตร์ มีแผนงาน Imagining Canada's Future ที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ผสมผสานกับแนวคิดอนาคตศาสตร์ ในการกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นความท้าทายในอนาคตในระดับโลกและ ความท้าทายของสังคมแคนาดาในอนาคต
3. มาตรการประเทศญี่ปุ่น: มีแผนงานสำคัญ คือ Cutting-edge Humanities and Social Sciences Research มุ่งเน้นการให้ทุนอย่างต่อเนื่อง
4. มาตรการประเทศเกาหลีใต้: มาตรการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งเป็นต้นแบบของกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย
5. มาตรการประเทศสิงคโปร์: มีมาตรการ National Innovation Challenges และมีกองทุนการวิจัย 3 ประเด็น คือ พลังงาน สังคมสูงวัย และการจัดการเมือง

กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ปัญหาและอุปสรรคในภาพรวม

1. มาตรการสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคมจำนวนมากค่อนข้างกระจัดกระจายและมีความซ้ำซ้อนกัน โดยปราศจากกลไกการเชื่อมประสานหน่วยงานบริหารทุนวิจัยควรทำแผนภาพความซ้ำซ้อนให้เห็นภาพชัดเจน
2. มาตรการต่างๆได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ บางมาตรการมีวัตถุประสงค์และขอบเขตที่กว้างและซ้ำซ้อนกัน
3. มาตรการส่วนใหญ่อาศัยงบจัดสรรจากรัฐบาล ทำให้มีความยั่งยืนไม่ชัดเจนและขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ และประชาชน ในขณะที่มาตรการประสิทธิภาพสิทธิประโยชน์ทางภาษี เครื่องมือสนับสนุน มาตรการระดมทุนในตลาดทุนยังมีจำกัด ทั้งที่แพร่หลายในต่างประเทศ

ปัญหาและอุปสรรคด้านทุนวิจัยในระบบ ววน.

1. การขาดกลไกการพัฒนานักวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคมอย่างเป็นระบบ
2. ขาดระบบบริหารจัดการหน่วยงาน (Intermediary Agency) รวมทั้งการเสริมศักยภาพในการเชื่อมประสานระหว่าง PMU นักวิจัย และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเปลี่ยนแปลงนโยบายในแต่ละปี การจัดสรรงบประมาณแบบปีต่อปี ส่งผลต่อการวางแผนและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. การสร้างกลไกเชื่อมประสานหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมสังคม ตั้งแต่กำหนดโจทย์วิจัยจนถึงการนำไปใช้ประโยชน์
2. ยกระดับพัฒนาระบบหน่วยงานกลาง (Intermediary Agency System) ซึ่งเชื่อมประสานระหว่าง PMU นักวิจัย และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์
3. สร้างระบบแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ (Talent Mobility)
4. สร้างความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมระดมทุนขับเคลื่อนงานวิจัย
5. พัฒนาระบบกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล (M&E)

(ต่อ)

"การศึกษาระบบ กลไก และมาตรการสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมด้านสังคม"

เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น ผ่านระบบ Zoom Webinar

KM 3/66

3

ข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.ดร. ทวีดา กมลเวช
รองผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. จากการขับเคลื่อนการวิจัยที่ cross work กันระหว่างกลุ่มจากผลการวิจัยวิจัย เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการแบ่งกลุ่มสัดส่วนนักวิจัยแต่ละรูปแบบ สร้างนวัตกรรมทางสังคมอะไรได้บ้าง
2. จากผลการวิจัยพบว่ามาตรการส่วนใหญ่เป็นมาตรการที่ต้องพึ่งพาแหล่งทุนเป้าหมายการศึกษา แต่จากการศึกษาพบว่า การใช้เงินทุนจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น เงินทุนชุมชนท้องถิ่น สร้างระบบที่ต่อเนื่องจะเป็นกลไกที่ยั่งยืนกว่า
3. ควรสร้างกลไกงบประมาณแบบได้หวั่นและไปแลนด์
4. สนับสนุนให้เกิดงานวิจัยแบบ Innovative Diffusion
5. ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์
6. ควรจับคู่พื้นที่นวัตกรรมในการวิจัย

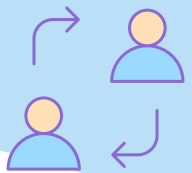

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. งานวิจัยแบบมีส่วนร่วม ควรกำหนด 'USER' ให้ชัดเจน และให้ 'USER' มาร่วมทำวิจัยตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น
2. ยกกระดับพัฒนาหน่วยงานกลาง Innovation Informatin System เป็นเครือข่ายกลางในการเชื่อมความต้องการ
3. การสร้าง Innovator ใหม่ จากการสร้าง Challenge Innovate
4. การประเมิน Social research on Investment ในงานวิจัยนี้ทำได้หรือไม่อย่างไร หากประเมินได้ การขอความร่วมมือจากภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมในด้านคุณค่า มูลค่าในการพัฒนาโครงการก็จะช่วยให้สามารถขับเคลื่อนงานไปด้วยกันได้
5. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงระบบงบประมาณ ควรเสนอว่าควรเป็นอย่างไร และอาจทดลองเป็น Sandbox Workout เพื่อให้เห็นภาพ
6. พัฒนาด้านระบบติดตามตรวจสอบประเมินผล ควรชี้แจงด้านการสร้างคุณค่าหรือสร้างประโยชน์อย่างไร

ศ.ดร.วิสาขา ภูจินดา
รองอธิบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ระบบกลไกตามโครงการเป็นระบบที่น่าสนใจ แต่ควรคำนึงถึงการนำไปใช้มากขึ้น และทำให้เกิดความต่อเนื่องและเสริมศักยภาพให้ประชาชน
2. สร้างงานวิจัยที่เป็นการพัฒนาให้เกิด Social Change/ Social Innovation ตามวิสัยทัศน์กองทุน สกสว. คือเป็นกองทุนหลักในการพลิกโฉมประเทศ การสร้างงานวิจัยที่มาจากความต้องการในพื้นที่
3. สร้างให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจให้สังคม
4. ส่งเสริมการพัฒนา Social Learning Loop ในอนาคตให้มากยิ่งขึ้น

รศ.ดร. กตัญญู แก้วหานาม
ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

